

تحصیل غیر مجاز اسرار تجاری؛
نقدی بر دادنامه شماره ۹۱۰۹۹۷۰۲۲۳۸۰۱۷۱۵ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۰ صادر شده از
شعبه ۳۸ دادگاه تجدیدنظر استان تهران

حسن محسنی*

فاطمه صفری**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۸/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۲۹

چکیده

اسرار تجاری الکترونیکی، داده‌پیام‌هایی هستند که به طور مستقل دارای ارزش اقتصادی بوده و در دسترس عموم قرار ندارند و تلاش معقولانه‌ای برای حفظ و حراست از آنها انجام می‌شود. در صورت نبود هر یک از این ویژگی‌ها داده‌پیام مربوط، ویژگی سر تجاری بودن را از دست داده و از حمایت‌های قانونی که برای این قبیل داده‌پیام‌ها وجود دارد برخوردار نخواهد بود. اثبات وجود این شرایط در مورد هر داده‌پیام بر عهده صاحب آن است که ادعا دارد از سر تجاری وی سوءاستفاده شده است و به این ترتیب مسئولیت کیفری یا حقوقی برای مدعی علیه حاصل شده است. قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲ به تعریف اسرار تجاری و سپس شماری از جرایم که علیه این اسرار صورت می‌گیرد پرداخته و مجازات آن را معین نموده است. رأی موضوع این نوشتار، از حیث مفهوم و مصداق این راز تجاری مورد بررسی قرار گرفته که از جهاتی مانند مفهوم ارزش اقتصادی و نقش مالیت داشتن یک راز در حمایت کیفری، مورد نقد است.

واژگان کلیدی: اسرار، اسرار تجاری الکترونیکی، داده‌پیام، قانون تجارت الکترونیکی.

* دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول).

hmohseny@ut.ac.ir

** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه تهران.

fateme.safari@ut.ac.ir

مقدمه

۱) «سرّ تجاری»^۱ رازی است که برای دارنده آن حاوی امتیاز بالفعل و یا بالقوه در حوزه تجارت بوده و به طور متعارف از آن حفاظت می‌شود. پیرامون جایگاه اسرار تجاری در حوزه موضوعات حقوقی دو عقیده وجود دارد:

در دیدگاه نخست، اسرار تجاری در زمره موضوعات حقوق مالکیت صنعتی و تجاری قرار داشته و حقوق مالکیت صنعتی و تجاری نیز در کنار حقوق مالکیت ادبی و هنری مصادیق حقوق مالکیت فکری هستند (عباسی و بیگی، ۱۳۹۵، ص ۵۰۰).

در مقابل، گروهی بر این باورند که اسرار تجاری از موضوعات حقوق مالکیت صنعتی و تجاری نبوده؛ زیرا شرط حمایت از مصادیق مالکیت صنعتی، عرضه و افشای آن است. در حالی که اسرار تجاری تنها در صورتی مورد حمایت هستند که عنوان راز بر آنها صدق نموده و افشاء نشده باشند. علاوه بر این، موضوع سرّ تجاری در قوانین مربوط به مالکیت صنعتی نیامده بلکه در قوانین ویژه‌ای نظیر قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲ و قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ از آن سخن به میان آمده است.

موضوع حمایت از اسرار در قوانین ایران مسبوق به سابقه بوده است و از جمله می‌توان به بند (ه) ماده ۲۴۹ قانون مجازات عمومی (اصلاحی ۱۳۱۰)،^۲ ماده ۱۲ قانون راجع به کارشناسان رسمی مصوب ۱۳۱۷،^۳ ماده ۲۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶،^۴ بند ۳۲ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران^۵ و ماده ۶۴۸

1. Trade Secret.

۲. بند (ه) ماده ۲۴۹ قانون مجازات عمومی (اصلاحی ۱۳۱۰): «هر کس نظر به مقام فنی یا به مقام امانت‌داری خود از اسرار تجاری راجعه به اختراع یا طرز اجرای اختراعی مطلع شده و آن را افشاء و یا به طریق دیگری سوءاستفاده نماید به حبس تأدیبی از یک سال تا سه سال محکوم خواهد شد.»

۳. ماده ۱۲ قانون راجع به کارشناسان رسمی: «کارشناس مکلف است اسراری را که در اثر انجام شغل خود مطلع شده است حفظ نماید. در صورت تخلف علاوه بر مجازات انتظامی به شش ماه تا دو سال حبس تأدیبی محکوم خواهد شد.»

۴. ماده ۲۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم: «اداره امور مالیاتی و سایر مراجع مالیاتی باید اطلاعاتی را که ضمن رسیدگی به امور مالیاتی مؤدی به دست می‌آورند، محرمانه تلقی و از افشای آن جز در امر تشخیص درآمد و مالیات نزد مراجع ذی‌ربط در حد نیاز خودداری نمایند و در صورت افشاء طبق قانون مجازات اسلامی با آنها رفتار خواهد شد.»

۵. بند ۳۲ ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران: «اطلاعات نهانی: هرگونه اطلاعات افشاء نشده برای عموم که به طور مستقیم و یا غیر مستقیم به اوراق بهادار، معاملات یا ناشر آن مربوط می‌شود و

قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)^۱ اشاره نمود. اما هیچ‌یک از این قوانین به طور مشخص به اسرار تجاری الکترونیکی اشاره ننموده است. به عنوان نمونه، در ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)، به مطلق اسرار اشاره شده که اعم از اسرار تجاری و یا غیر تجاری است. البته ممکن است بتوان این ماده را به اسرار الکترونیکی نیز سرایت داد، لکن صرفاً افشای اسرار، مورد جرم‌انگاری قرار گرفته و سایر جرایم علیه اسرار تجاری مسکوت مانده است. همچنین شخص متهم بر اساس ماده ۶۴۸ قانون یاد شده، تنها در صورتی قابل تعقیب است که به مناسبت شغل خود به اسرار دیگران دست یافته باشد. به دلیل این محدودیت‌ها و لزوم حمایت کیفی مؤثر از اسرار تجاری الکترونیک در عصر تکنولوژی و ارتباطات، نیاز به تصویب قانونی در راستای حمایت از اسرار تجاری الکترونیکی به فزونی احساس شد. حقوق اسرار تجاری به دلایل گوناگونی باید مورد توجه قانونگذار قرار گیرد، از جمله:

- حقوق اسرار تجاری با منافع ملی و حتی بین‌المللی مرتبط است. چنانچه دولت قادر به حمایت از دارندگان این اسرار نباشد امکان سوءاستفاده‌های بزرگتر نیز فراهم خواهد شد.
- جرایم علیه اسرار تجاری و خصوصاً اسرار تجاری الکترونیکی به شیوه‌های خاصی ارتکاب می‌یابند. لذا به شیوه‌های کشف جرم، تعقیب، محاکمه و آیین دادرسی ویژه‌ای نیاز دارد (السان، ۱۳۸۴، ص ۳۰۹).
- همان‌طور که اشاره خواهد شد، حقوق اسرار تجاری با حقوق رقابت ارتباط تنگاتنگی دارد. بنابراین حمایت ویژه از این اسرار نتایج مطلوبی مانند تشویق افراد خلاق در این حوزه و حمایت از نوآوری‌ها، ترغیب افراد به به‌کارگیری اطلاعات خود برای دستیابی به موقعیت‌های شغلی بهتر و کاهش نگرانی از سوءاستفاده سودجویان از این اطلاعات را در پی دارد (عزیزی، ۱۳۹۲، صص ۵۰ و ۵۲).

در صورت انتشار بر قیمت و یا تصمیم سرمایه‌گذاران برای معامله اوراق بهادار مربوطه تأثیر می‌گذارد.»
 ۱. ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات): «اطباء و جراحان و ماماها و داروفروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود محرم اسرار می‌شوند هرگاه در غیر از موارد قانونی، اسرار مردم را افشاء کنند به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌شوند.» (لازم به ذکر است که به موجب تبصره ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی (الحاقی به موجب ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹) مجازات حبس این ماده به نصف کاهش یافته است. همچنین به موجب تصویب‌نامه هیأت وزیران مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۸، مبلغ جزای نقدی در این ماده به ۲۰۰۰۰۰۰ تا ۶۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش یافته است).

به این ترتیب، قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲ تصویب شد و به طور مشخص جرایم علیه اسرار تجاری الکترونیک معین شد.

۲) ماده ۶۵ قانون تجارت الکترونیکی، به تعریف اسرار تجاری پرداخته است: «اسرار تجاری الکترونیکی «داده‌پیام»ی است که شامل اطلاعات، فرمول‌ها، الگوها، نرم‌افزارها و برنامه‌ها، ابزار و روش‌ها، تکنیک‌ها و فرایندها، تألیفات منتشر نشده، روش‌های انجام تجارت و داد و ستد، فنون، نقشه‌ها و فراگردها، اطلاعات مالی، فهرست مشتریان، طرح‌های تجاری و امثال این‌ها است، که به طور مستقل دارای ارزش اقتصادی بوده و در دسترس عموم قرار ندارد و تلاش‌های معقولانه‌ای برای حفظ و حراست از آنها انجام شده است.»

به این ترتیب برای اینکه داده‌پیامی، از مصادیق اسرار تجاری الکترونیکی محسوب گردد باید سه ویژگی داشته باشد:

الف) دارای ارزش اقتصادی و معاملاتی باشد. معیار ارزشمندی اطلاعات، یک معیار کیفی است نه کمی. لذا سطح ارزشمندی اطلاعات از نظر یک دادگاه با دادگاه دیگر ممکن است متفاوت باشد. بنابراین برخورد سلیقه‌ای در این مورد خلاف عدالت است و در صورت تعیین کارشناس، وی موظف است تا ارزش را بر اساس عرف بازار ارزیابی نماید (زرکلام، ۱۳۹۴، صص ۱۲۹-۱۲۸).

ب) دسترسی همگانی نسبت به آن ممکن نباشد.

ج) حسب اینکه داده‌پیام دارای چه ماهیتی باشد، تلاش معقولانه‌ای برای حفاظت از آن صورت می‌گیرد. برای حفاظت معقولانه از یک داده‌پیام، ملاک‌های متعددی وجود دارد، از جمله اینکه شاکی اثبات نماید که متهم بر اساس قراردادی که معمولاً قرارداد استخدامی متضمن عدم افشای اسرار شغلی، قرارداد عدم رقابت و یا قرارداد حفظ محرمانگی است، ملزم به حفظ این اسرار بوده و نیز متهم و هر کارمند دیگری، تنها به اسرار مرتبط با حوزه کاری خود دسترسی داشته و نه همه اسرار مرتبط با شاکی؛ و در نهایت، حفاظت باید به طور مستمر صورت گرفته باشد و افشای آن جز در موارد ضروری و البته برای افراد متعهد، صورت نگرفته باشد (السان، ۱۳۸۷، ص ۲۲). در صورتی که هر سه شرط بالا موجود باشد اسرار تجاری الکترونیکی مورد حمایت کیفری و حقوقی قرار خواهند گرفت.

مواد ۶۷ به بعد قانون تجارت الکترونیکی نیز جرایم علیه اسرار تجاری را برشمرده است. این جرایم عبارتند از: کلاهبرداری کامپیوتری (ماده ۶۷)، جعل کامپیوتری (ماده

۶۸)، نقض حقوق مصرف‌کننده و قواعد تبلیغ (مواد ۶۹ و ۷۰)، نقض حمایت از داده‌پیام‌های شخصی (ماده ۷۱) و نقض اسرار تجاری (ماده ۷۵).

بر خلاف اهمیت حمایت کیفری از اسرار تجاری الکترونیکی، دشواری‌هایی نیز در مسیر این حمایت وجود دارد. ممکن است شخصی که متهم به ارتکاب جرمی علیه اسرار تجاری شده، از طریق مهندسی معکوس به این اطلاعات دست یافته باشد و یا اینکه به نحو مستقلی و بدون ارتکاب جرمی به این اسرار رسیده باشد، که تمیز این موارد از دسترسی به اسرار از طریق ارتکاب جرایم مربوط، به دشواری ممکن است. همچنین در کشوری مانند ایران که حمایت از اسرار تجاری الکترونیکی از سابقه طولانی برخوردار نیست و عملاً رویه قضایی دارای پشتوانه قوی در این زمینه نبوده و در مقام عمل و تعقیب و دادرسی ابهامات فراوانی وجود دارد (السان، ۱۳۸۷، ص ۳).

۳) اصولاً در جرایم علیه اسرار تجاری، مالک اسرار، دارنده تعهد حرفه‌ای (در مواردی که شخص دیگری این تعهد را نقض کرده باشد) و دادستان، حق شکایت و تعقیب دارند. بزهکاران این دسته از جرایم نیز عبارتند از: اشخاصی که دارای تعهد شغلی - حرفه‌ای و یا قراردادی هستند و اقدام به سوءاستفاده از این اسرار می‌نمایند و اشخاصی که به انگیزه سوءاستفاده از اسرار دیگران در پی دستیابی به این اسرار هستند و افرادی که به طور ناخواسته به اطلاعات دیگران دست می‌یابند اما بعداً از این اسرار سوءاستفاده می‌نمایند (السان، ۱۳۸۷، ص ۵).

۴) یکی از مهم‌ترین جرایم علیه اسرار تجاری، «نقض اسرار تجاری» موضوع ماده ۷۵ قانون تجارت الکترونیکی^۱ است. این جرم ممکن است به یکی از دو صورت تحصیل غیر قانونی اسرار تجاری برای خود و یا افشای اسرار تجاری برای اشخاص ثالث ارتکاب یابد. هدف از جرم‌انگاری تحصیل غیر قانونی اسرار تجاری، حمایت از رقابت‌های مشروع و عادلانه و مقابله با رقابت‌های نامشروع در عرصه تجارت الکترونیک است. به این ترتیب موضوع اسرار تجاری با حقوق رقابت ارتباط تنگاتنگی می‌یابد. نقض اسرار تجاری

۱. ماده ۷۵ قانون تجارت الکترونیکی: «متخلفین از ماده ۶۴ این قانون و هر کس در بستر مبادلات الکترونیکی به منظور رقابت، منفعت، و یا ورود خسارت به بنگاه‌های تجاری، صنعتی، اقتصادی و خدماتی، با نقض حقوق قراردادهای استخدام مبنی بر عدم افشای اسرار شغلی و یا دستیابی غیر مجاز، اسرار تجاری آنان را برای خود تحصیل نموده و یا برای اشخاص ثالث افشا نماید، به حبس از شش ماه تا دو سال و نیم، و جزای نقدی معادل پنجاه میلیون (۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.» (لازم به ذکر است که به موجب تصویب‌نامه هیأت وزیران مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۸، این مبلغ به ۲۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش یافته است. ر.ک: www.dotic.ir).

در زمره جرایم مطلق بوده و تحقق نتیجه خاصی مانند اضرار به صاحب سر، ضروری نیست. ماده ۷۵ قانون یاد شده، تحقق جرم مذکور را منوط به ارتکاب رفتار مجرمانه «به منظور رقابت، منفعت و یا ورود خسارت به بنگاه‌های تجاری، صنعتی، اقتصادی و خدماتی» دانسته است، لکن این موارد همگی به سوءنیت خاص در ارتکاب جرم اشاره دارند که از عناصر رکن روانی جرم بوده و با قصد نتیجه که به رکن مادی جرم ارتباط دارد و موجب مقید شدن جرم می‌شود، متفاوت است. بنا به مراتب بالا، جرم نقض اسرار تجاری از جرایم عمدی بوده و آگاهی از موضوع و عمد در فعل، لازمه ارتکاب این جرم است.

شخصی که متهم به ارتکاب این جرم شده باشد می‌تواند به چند طریق از خود دفاع نموده و رفع اتهام نماید. در جرایم علیه اسرار تجاری، نقش بزه‌دیده در بزه‌دیده واقع شدن بسیار پر رنگ است و همین موضوع که در سایر جرایم ممکن است از موجبات تخفیف مجازات مرتکب محسوب شود، در جرایم علیه اسرار تجاری حتی ممکن است موجب برائت متهم نیز گردد؛ چراکه موضوع حفاظت متعارف و معقول از سر تجاری از ارکان سر محسوب شدن یک داده‌پیام است که در صورت اهمال مالک سر، ممکن است وصف سر بودن را از آن داده‌پیام زایل نماید (السان، ۱۳۸۷، ص ۱۷).

این دفاعیات ممکن است از چند جنبه مطرح شود: ممکن است متهم در ابتدا منکر سر بودن موضوع جرم شود و دفاعیات خود را بر این اساس استوار نماید که اساساً سر تجاری وجود نداشته و موضوع جرم فاقد یک یا چند مورد از ویژگی‌های سه‌گانه اسرار تجاری یعنی ارزش اقتصادی داشتن، در دسترس همگان نبودن و حفاظت متعارف از اسرار بوده است. همچنین ممکن است وی مدعی باشد که اسرار را به طریق مجرمانه تحصیل ننموده است بلکه به روش مهندسی معکوس و یا به نحو مستقلاً به این اسرار دست یافته است.

در رأی که مورد بررسی قرار خواهیم داد، شخصی که کارمند سابق شرکتی بود، متهم به سوءاستفاده از اسراری شده که در گذشته با توجه به وضعیت شغلی خود در شرکت نسبت به آنها دسترسی داشته و به اتهام تحصیل غیر مجاز اسرار تجاری الکترونیکی تحت تعقیب و محاکمه قرار می‌گیرد. دادگاه نخستین با توجه به تحقیقات صورت گرفته در دادسرا و دلایل تحصیل شده از جمله شکایت شاکی مبنی بر تحصیل غیر مجاز تعدادی از نقشه‌های ساخت دستگاه بتن متعلق به وی توسط شاکی به قصد رقابت نامشروع با شرکت شاکی و نیز استفاده از این نقشه‌ها جهت برنده شدن در مناقصه‌ای که منجر به ضرر شاکی شد، اظهارات مطلعین، مکشوفات حاصله از رایانه

مشتکی عنه توسط ضابطین و نظریه کارشناس رسمی دادگستری حکم به محکومیت متهم به جرم تحصیل غیر مجاز اسرار تجاری صادر می‌کند. این حکم توسط محکوم‌علیه مورد تجدیدنظرخواهی قرار گرفته و این بار دادگاه تجدیدنظر به استناد نظریه هیأت سه نفره کارشناسی مبنی بر فاقد ارزش فنی و اقتصادی بودن نقشه‌ها، سر تجاری بودن این نقشه‌ها را رد نموده و اقدام به نقض دادنامه نخستین و صدور حکم برائت محکوم‌علیه بدوی می‌نماید. در ادامه بخش‌هایی از دادنامه تجدیدنظر آورده می‌شود.

«رای دادگاه»^۱

در خصوص تجدیدنظرخواهی آقای م. با وکالت آقایان الف. و الف. نسبت به دادنامه ... که متضمن محکومیت تجدیدنظرخواه به تحمل شش ماه حبس تعزیری تعلیقی و پرداخت مبلغ پنجاه میلیون ریال جزای نقدی در حق صندوق دولت از حیث اتهام تحصیل غیر مجاز اسرار تجاری (فایل‌های مربوط به نقشه‌های رایانه‌ای ساخت دستگاه‌های ویژه ایستگاه مرکزی تولید بتن) است با نگرش در مجموعه اوراق و محتویات پرونده قطع نظر از اینکه وفق مقررات ماده ۶۵ قانون تجارت الکترونیکی، اسرار تجاری الکترونیکی، هرگونه اطلاعات الکترونیکی و غیر الکترونیکی است که با فناوری‌های جدید تولید دریافت و ارسال می‌گردد ... در مانحن‌فیه نقشه‌های مکشوفه از کیس کامپیوتری تجدیدنظرخواه متعلق به شرکت شاکی بدوی (تجدیدنظرخوانده) وفق نظریه ابرازی هیأت سه نفره کارشناسان رسمی به تنهایی فاقد ارزش اقتصادی و ارزش فنی اعلام گردیده است. اساساً نظر به اینکه مبنای صدور حکم محکومیت تجدیدنظرخواه وفق مندرجات دادنامه استناد به اظهارات گواهان و تصاویر استخراج شده از کیس کامپیوتری محکوم‌علیه و ارتباط کاری فی‌مابین طرفین در سال‌های ماضی و اذعان تلویحی تجدیدنظرخواه به استخراج تصاویر نقشه‌های رایانه‌ای متعلق به تجدیدنظرخوانده از کیس کامپیوتری وی اعلام گردیده، که در رابطه با اظهارات گواهان قطع نظر از اینکه اظهارات خانم ر. به شرح اوراق مضبوط در پرونده به لحاظ وجود اختلافات مالی فی‌مابین وی و تجدیدنظرخواه که منتهی به اخراج وی از شرکت ب. و طرح شکایت در هیأت حل اختلاف وزارت کار و مآلاً صدور حکم محکومیت تجدیدنظرخواه گردیده، قابلیت استناد نداشته و اتکای به آن به عنوان دلیل، فاقد توجیه قانونی است. اساساً

1. www.ara.jri.ac.ir

به لحاظ وجود تعارض در اظهارات نامبرده بدین توضیح که مشارالیه ... صراحتاً مدعی ربودن اطلاعات رایانه‌ای و فنی و تجاری شرکت ص. توسط تجدیدنظرخواه گردیده، در حالی که در صفحه هیجدهم پرونده اظهار داشته (... من از روی فایل‌هایی که به من داده بودند پرینت می‌کردم، البته قبل از پرینت موظف بودم نام شرکت ص. را از زیر نقشه‌ها پاک نمایم. این نشان‌دهنده این بود که نقشه‌ها در شرکت ب. تهیه شده و ادامه اظهاراتش بیان داشته ... احتمال می‌دادم نقشه‌های بتن سرقتی باشد ... با شرکت ب. تماس گرفتم تا ایشان را مجبور به پرداخت حقوقم نمایم (... در حالی که نامبرده تمامی حقوق خود را چند روز قبل از آن و در تاریخ ۸۸/۱۰/۹ دریافت و رسید ارائه داده است و ... کارشناس منتخب دادگاه بدوی و هیأت سه نفره کارشناسان رسمی به شرح نظریات ابرازی نقشه‌های مکشوفه متعلق به شاکی بدوی (تجدیدنظرخوانده) از کیس کامپیوتری، تجدیدنظرخواه را فاقد ارزش فنی و فاقد تأثیرگذاری در برنده شدن مناقصه س. اعلام نموده‌اند ... من حیث‌المجموع دلالت بر عدم احراز و تحقق بزه از ناحیه تجدیدنظرخواه فوق‌الذکر دارد. بنا به مراتب و با اوصاف و کیفیات مرقوم دادگاه تجدیدنظرخواهی عنوان شده را وارد و موجه تشخیص و مستنداً به بند ب ماده ۲۵۷ قانون آیین دادرسی کیفری دادنامه معترض‌عنه را نقض و حکم بر براءة تجدیدنظرخواه صادر و اعلام می‌نماید ... رأی صادره قطعی است.

رئیس شعبه ۳۸ دادگاه تجدیدنظر استان تهران - مستشار دادگاه

دادگرنیا - صادقی

نقد و بررسی

(۱) عمده دلایل دادگاه محترم تجدیدنظر برای نقض حکم دادگاه بدوی، نظریه هیأت سه نفره کارشناسی بود که بر اساس این نظر، نقشه‌های مذکور که به صورت داده‌پیام نگهداری می‌شدند، فاقد ارزش اقتصادی بوده و بنابراین اساساً سر تجاری موجود نبوده که جرمی علیه آن واقع شود. در همین مورد چند نکته قابل ذکر است: به موجب ماده ۶۴ قانون تجارت الکترونیکی، یکی از شروط سر تجاری الکترونیکی محسوب شدن داده‌پیام، داشتن ارزش اقتصادی است. از نظر حقوقی، استادان نوشته‌اند که مال، چیزی است که دو ویژگی اساسی داشته باشد:

- مفید باشد و یک نیاز مادی و یا معنوی را برطرف سازد و در یک کلام دارای ارزش داد و ستد باشد.

- قابل اختصاص یافتن انحصاری به شخص یا ملت معین باشد (کاتوزیان، ۱۳۹۳، ص ۹). همچنین مال در عرف کنونی دو معنا دارد: اول، معنای مادی و محدود که اشیای موضوع داد و ستد میان اشخاص را دربر می‌گیرد و دوم، معنای مجرد و حقوقی که مربوط به حقوق مالی ایجادکننده امکان انتفاع افراد از اشیای مادی است. وانگهی، ارزش داد و ستد داشتن یک مال، یک ارزش نوعی است و در نتیجه رغبتی که اشخاص برای به دست آوردن آن مال از خود نشان می‌دهند، حاصل می‌شود. از آنجا که سلیقه و خواسته‌های افراد یک جامعه به یکدیگر نزدیک است لذا ارزش اقتصادی نیز جنبه نوعی می‌یابد. البته هیچ مانعی وجود ندارد که مالی در رابطه میان دو شخص مشروط به داشتن انگیزه عقلایی و مشروع از ارزش اقتصادی برخوردار باشد، در حالی که سایر اشخاص یک جامعه نسبت به معامله آن مال تمایلی نداشته باشند. همچنین ممکن است مالی در جامعه مورد داد و ستد واقع نشود، مانند یک دانه گندم؛ اما چنانچه دزدی به قصد تأمین خرمی گندم هر روز یک دانه گندم برباید تا در نهایت خرمی گندم را از مالک آن سرقت نماید، هیچ انسان منصفی نمی‌گوید سرقتی واقع نشده است. بنابراین نمی‌توان گفت یک دانه گندم مالیت ندارد (کاتوزیان، ۱۳۹۳، صص ۱۰ و ۱۱).

بایسته بود که دادگاه در دستور خود به کارشناس رسمی دادگستری جهت بررسی ارزش اقتصادی داشتن یا نداشتن نقشه‌های مورد دعوا، کارشناس یا هیأت کارشناسی را ارشاد می‌نمود و این موارد را برای وی تشریح می‌نمود تا کارشناس مربوطه با توجه به ابعاد عرفی و حقوقی موضوع در این مورد اظهار نظر می‌نمود. بر این اساس، چنانچه نقشه‌های مذکور در رابطه میان دو طرف دعوا، دارای ارزش اقتصادی شناخته می‌شد، آنگاه این نقشه‌ها با جمع شرایط دیگر اسرار تجاری، سر تجاری و قابل حمایت قانونی محسوب می‌شد. همچنین مالیت داشتن یک چیز الزاماً به معنای قابل تقویم بودن آن نیست. ممکن است مالی به صورت بالفعل قابل تقویم نباشد اما به صورت بالقوه قابلیت ایجاد ثروت برای مالکش را داشته باشد؛ چنانکه در تعریف اسرار تجاری در قوانین کشورهای پیشرو از جمله ایالات متحده آمریکا (به موجب بند ۳ ماده ۱۸۳۹ قانون جاسوسی اقتصادی مصوب ۱۹۹۶)،^۱ اسرار تجاری را اسراری دانسته‌اند که به صورت

1. ECONOMIC ESPIONAGE ACT OF 1996: "§ 1839. Definitions: ...

(3) the term 'trade secret' means all forms and types of financial, business, scientific, technical, economic, or engineering information, including patterns, plans, compilations, program devices, formulas, designs, prototypes, methods, techniques, processes, procedures,

بالقوه یا بالفعل برای دارنده دارای ارزش اقتصادی باشند.

نکته دیگری که در مورد اظهار نظر پیرامون مالیت داشتن یا نداشتن این نقشه‌ها اهمیت داشته و گویا نادیده گرفته شده است، توجه به موضوع «ضرر» است. ضرر ممکن است به سه طریق نمود یابد: ضرر مادی، معنوی و بدنی. در پرونده مذکور، چنانچه عناصر لازم برای تحقق مسئولیت مدنی یعنی وقوع ضرر (در اینجا ضرر مادی)، ارتکاب فعل زیان‌بار و رابطه سببیت میان ضرر و فعل زیان‌بار توسط صاحب اسرار موجود بود، ارزش اقتصادی این نقشه‌ها به اثبات می‌رسید و ضرر وارده نیز در صورت داشتن شرایط لازم^۱ قابل جبران بود (کاتوزیان، ۱۳۸۲، صص ۲۷۷ و ۲۷۸)؛ چراکه ضرر مادی، ضرری است که در نتیجه از بین رفتن عین اموال، کاهش ارزش اموال و یا از بین رفتن حق مشروع اشخاص و منفعت آنها ایجاد می‌شود (کاتوزیان، ۱۳۸۲، ص ۲۴۴) و ورود ضرر مادی به صاحب اسرار، راهی برای تشخیص ارزش اقتصادی داشتن نقشه‌ها بود و بر بنیاد ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی، چنانچه شخصی بدون مجوز قانونی و یا در نتیجه بی‌احتیاطی، به مال یا شهرت تجاری و یا هر حق قانونی دیگری لطمه‌ای وارد سازد و موجب ضرر مادی و یا معنوی برای وی شود مسئول عمل خویش است. هرچند این قانون ناظر بر مسئولیت مدنی است ولی در این پرونده، ایجاد مسئولیت مدنی برای متهم به‌منزله داشتن ارزش اقتصادی نقشه‌ها و در نتیجه ایجاد مسئولیت کیفری برای وی است.

دادگاه برای تشخیص ارزش اقتصادی، موضوع را به هیأت کارشناسی ارجاع داده است و به این ترتیب در این مورد نظریه کارشناس برای دادگاه موضوعیت می‌یابد. این در حالی است که نظریه کارشناسی، یکی از دلایل معین دادگاه در رسیدن به حکمی درست و قانونی است. به نظر می‌رسد در تشخیص ارزش اقتصادی داده‌پیام، باید تأمل بیشتری صورت می‌گرفت. همچنین در رأی دادگاه تجدیدنظر آمده است که بنا به نظریه کارشناس منفرد در مرحله بدوی و نیز هیأت سه نفره کارشناسی در مرحله تجدیدنظر،

programs, or codes, whether tangible or intangible, and whether or how stored, compiled, or memorialized physically, electronically, graphically, photographically, or in writing if- ...

(B) the information derives independent economic value, actual or potential, from not being generally known to, and not being readily ascertainable through proper means by, the public.” (<https://www.congress.gov>).

۱. این شرایط عبارتند از: مسلم بودن ضرر، مستقیم بودن ضرر، مشروع بودن حق یا نفع مورد ضرر زیان‌دیده، شخصی بودن، قابل پیش‌بینی بودن ضرر و ناشی نبودن ضرر از اقدام زیان‌دیده.

اطلاعات مربوط به نقشه‌های موضوع پرونده فاقد ارزش اقتصادی است. این در حالی است که در دادنامه بدوی صراحتاً به این موضوع اشاره شده که کارشناس منتخب دادگاه، نقشه‌ها را دارای ارزش اقتصادی دانسته است و چون این نظر مصون از اعتراض باقی مانده است دادگاه به این نظر ترتیب اثر داده و بر اساس این نظر و سایر ادله موجود در پرونده حکم به محکومیت متهم صادر نموده است.

۲) در بخش دیگری از دادنامه تجدیدنظر، یکی دیگر از دلایل دادگاه نخستین برای محکومیت متهم مورد خدشه واقع شده است، به این ترتیب که یکی از مطلعان پرونده که مورد پرسش دادگاه واقع شده بود، دارای اختلافاتی مالی بر سر حقوق و دستمزد با متهم بوده و پیش از به جریان افتادن این پرونده اقدام به طرح شکایت از متهم در اداره کار نموده بود و به این ترتیب با محکوم نمودن وی در مراجع کار، به حقوق و دستمزد معوقه خود دست یافته بود. این مطلع در دادگاه بدوی اظهاراتی را طرح نموده که علیه متهم مورد استفاده قرار گرفته بود. دادگاه تجدیدنظر بر این اساس که این شخص دارای اختلافات قبلی با متهم بوده، اظهارات وی را غیر قابل اثر دانسته و رد نموده بود. لازم به ذکر است که بر اساس ماده ۱۷۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، یکی از شرایط شاهد، نداشتن خصومت با طرفین دعوا یا یکی از آنهاست. از سوی دیگر بر اساس ماده ۲۱۱ قانون آیین دادرسی کیفری، در صورتی که شاهد یا مطلع واجد شرایط شهادت نباشند، بدون یاد کردن سوگند، اظهارات وی برای اطلاع بیشتر استماع می‌شود. در مورد پرونده مذکور، دادگاه تجدیدنظر به طور کلی اظهارات یکی از مطلعان را به دلیل داشتن خصومت قبلی با متهم، فاقد اثر دانسته است. این در حالی است که با توجه به مراتب فوق، این اطلاعات می‌توانست دست کم برای اطلاع بیشتر دادگاه مورد توجه واقع شود.

۳) دادگاه تجدیدنظر در بخشی از رأی به تعریف اسرار تجاری الکترونیکی پرداخته و در این تعریف آمده است: «اسرار تجاری الکترونیکی، هرگونه اطلاعات الکترونیکی و غیر الکترونیکی است که با فناوری‌های جدید تولید دریافت و ارسال می‌گردد ...». پر واضح است که اسرار تجاری الکترونیکی صرفاً شامل اطلاعات الکترونیکی است و مقررات مربوط به اسرار تجاری غیر الکترونیکی را باید در سایر قوانین جز قانون تجارت الکترونیکی جستجو نمود.

۴) اثبات سر تجاری بودن علی‌القاعده بر عهده مدعی است. مدعی باید دلایل قانع‌کننده به دادگاه ارائه نماید که از سر تجاری وی سوءاستفاده شده، در حالی که

حفاظت متعارف نیز از آن به عمل آورده است. در پرونده مذکور، شاکی به عنوان مدعی، دلایل قانع کننده‌ای ارائه نداده است که مالک اسراری بوده که توسط متهم نقض شده است و اتفاقاً نظریه هیأت کارشناسی سه نفره خلاف ادعای شاکی را طرح می‌نماید و البته اصل براءت در اینجا موجب رهایی متهم از مجازات بوده است. لازم به ذکر است که در حوزه نقض اسرار تجاری نمی‌توان به صورت مطلق قائل به حسن نیت بود و این‌گونه استدلال نمود که مدعی موظف به اثبات خلاف این امر است. حسن نیت در این حوزه امری نسبی بوده که تشخیص آن بر عهده قاضی است. از یک سو نمی‌توان اصل را بر عدم حسن نیت قرار داد؛ چراکه در این صورت اعتماد اجتماعی که مبنای شکل‌گیری روابط در جامعه است، خدشه‌دار می‌شود. از سوی دیگر، برخی رفتارها قابل چشم‌پوشی نبوده و از ابتدا افراد را در مظان اتهام قرار می‌دهد (السان، ۱۳۸۴، ص ۲۸۲). به هر صورت در این پرونده، شاکی قادر به ارائه ادله اقناع کننده برای دادرس نبوده و به همین دلیل حکم براءت صادر شده است.

از سوی دیگر شواهد نشان می‌دهد که شاکی، تضمین‌های کافی برای حفظ و حمایت از اسرار تجاری خود به عمل نیاورده است. دلیل این سخن این است که معمولاً صاحبان اسرار تجاری برای حمایت از اسرار خود اقدام به اعمالی نظیر انعقاد قراردادهای ویژه‌ای برای حمایت از اسرار خود می‌نمایند که به آنها قراردادهای محدودکننده اطلاق می‌شود که از جمله می‌توان به قراردادهای رازداری (عدم افشاء)^۱، عدم رقابت^۲ و عدم ترغیب^۳ اشاره نمود.

قرارداد رازداری (عدم افشاء یا رازپوشی)، نوعی توافق به صورت مستقل یا شرط صریح یا ضمنی در متن قرارداد اصلی است که به موجب آن یک طرف یا طرفین متعهد می‌شوند تا از افشای اسرار تجاری طرف مقابل به مدت مشخص و گاه بدون محدودیت زمانی، خودداری نموده و از در اختیار ثالث قرار دادن این اسرار به صورت کلی یا جزئی پرهیز نمایند و تنها در جهت اهداف تصریح شده در قرارداد از آن بهره گیرند (رهبری، ۱۳۹۵، ص ۱۴۰). چنین قراردادی بر بنیاد مواد ۱۰ و ۹۵۹ قانون مدنی، در نظام حقوقی ایران پذیرفته شده است و در اعتبار آن تردیدی وجود ندارد. قرارداد عدم رقابت، قراردادی است که میان رقبای بالقوه یا بالفعل منعقد شده و

1. Non disclosure agreement.

2. Non compete agreement.

3. Non solicitation agreement.

به موجب آن یک طرف در برابر طرف دیگر متعهد می‌شود تا به مدت مشخص و متعارفی و در یک قلمرو جغرافیایی معین و محدود، به منظور حفظ منافع مشروع از رقابت با طرف دیگر قرارداد پرهیز نماید. چنین قراردادی معمولاً میان کارفرمایان و مستخدمان به منظور عدم رقابت پس از پایان رابطه استخدامی، میان شرکا برای بعد از جدایی یک یا چند شریک مطلع از اسرار شرکت از رابطه شراکتی و ... منعقد می‌شود (رهبری، ۱۳۸۸، ص ۵۴۶).

قرارداد عدم ترغیب نیز قراردادی است که میان رقبای بالقوه یا بالفعل که بر مبنای آن یک طرف در برابر طرف دیگر متعهد می‌شود تا به مدت متعارفی و در محدوده جغرافیایی مشخصی، مشتریان و مستخدمان طرف مقابل را برای برقراری تعاملات تجاری با خود و یا دیگری، ترغیب و تحریک ننماید (رهبری، ۱۳۸۸، ص ۵۶۲).

پیرامون اعتبار قرارداد عدم رقابت و عدم ترغیب، در نظام حقوقی ایران بحث مفصلی صورت گرفته که در این تحقیق مجال پرداختن به آن نیست، لکن به صورت اجمالی می‌توان گفت که این دو قرارداد در نظام حقوقی ایران در دید نخست معتبر نیست. برای این سخن دو استدلال کلی ذکر شده است: نخست آنکه این دو قرارداد ناقض اصل ۲۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^۱ هستند. به موجب این اصل، آزادی شغل و انتخاب فعالیت اقتصادی مشروط به مخالف نبودن با اسلام و مصالح عمومی، پذیرفته شده است و قرارداد عدم رقابت و عدم ترغیب از آنجا که منجر به محدودسازی افراد در انتخاب فعالیت اقتصادی و تجاری می‌شود، بی‌اعتبار است. استدلال دوم نیز آن است که در این دو قرارداد، صرف توافق طرفین عقدی را محقق نمی‌سازد، بلکه شرایط دیگری مانند وجود نفع مشروع و محدودیت زمانی و مکانی نیز از شروط مبنایی این قراردادها هستند و تا زمانی که این موارد اثبات نشده‌اند اعتباری برای قرارداد متصور نیست (رهبری، ۱۳۸۸، صص ۵۷۰ و ۵۷۳). لذا به صورت خلاصه می‌توان گفت که این دو قرارداد به خودی خود باطل و یا صحیح نبوده و صحت آن منوط به احراز شروط مذکور و بررسی تحلیل‌های اقتصادی و ملاحظات رقابتی است.^۲

البته شایان ذکر است که نقض این‌گونه قراردادها موجب مسئولیت قراردادی برای

۱. اصل ۲۸ قانون اساسی: «هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و

حقوق دیگران نیست برگزیند. ...»

۲. برای مطالعه بیشتر ر.ک: رهبری، ۱۳۹۴، صص ۱۰۵ به بعد.

متعهد است، لکن چنانچه شرکت شاکی چنین قراردادهایی با متهم منعقد نموده بود بایسته بود ابتدا با طرح دعوای حقوقی و اثبات نقض تعهد قراردادی، با در دست داشتن حکم دادگاه حقوقی، دلیلی قانع کننده به دادگاه کیفری برای اثبات مدعی خود ارائه می داد، در حالی که چنین نکرده است.

۵) نکته دیگر اختیار دادگاه در تغییر وصف کیفری رفتار موضوع جرم که در شکوائیه و یا حتی کیفرخواست به آن اشاره شده است، می باشد. بر اساس تشخیص دادگاه (البته همان طور که مطرح شد، این مورد نیز قابل تأمل است) نقشه ها به دلیل نداشتن ارزش اقتصادی، در زمره اسرار تجاری محسوب نشده و لذا متهم از جرم نقض اسرار تجاری موضوع ماده ۷۵ قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲ تبرئه شد. لکن به نظر می رسد حتی در صورت پذیرش این فرض نیز رفتار وی بر اساس تفسیر دادگاه از موضوع جرم، مشمول ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ باشد. به موجب این ماده: «اطباء و جراحان و ماماها و داروفروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود محرم اسرار می شوند هرگاه در غیر از موارد قانونی، اسرار مردم را افشاء کنند به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال^۱ جزای نقدی محکوم می شوند.»

ماده اخیر، در مقام ذکر مجازات برای افشاکندگانی اسرار مردم به صورت مطلق است. هرچند با وجود ماده ۷۵ قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲، به عنوان قانون خاص مؤخر، ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) به عنوان عام مقدم تخصیص خورده است لکن وقتی دادگاه اساساً نمی پذیرد که موضوع پرونده مشمول اسرار تجاری است، باید از عنوان مجرمانه مذکور در کیفرخواست عدول کرده و وصف مجرمانه را با توجه به ماده ۶۴۸ قانون یاد شده در نظر می گرفت و متهم را به مجازات این جرم محکوم می نمود نه اینکه به طور کلی رأی به بی گناهی متهم دهد.

۱. لازم به ذکر است که به موجب تبصره ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی (الحاقی به موجب ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۱۳۹۹) مجازات حبس این ماده به نصف کاهش یافته است. همچنین به موجب تصویب نامه هیأت وزیران مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۸، مبلغ جزای نقدی در این ماده به ۲۰۰۰۰۰۰۰ تا ۶۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش یافته است.

نتیجه

هر داده‌پیمای برای آنکه عنوان سر تجاری یابد و مورد حمایت قانون قرار گیرد باید به صورت هم‌زمان هر سه ویژگی داشتن ارزش اقتصادی مستقل، در دسترس عموم نبودن و تلاش معقولانه صاحبش برای حفظ آن را داشته باشد و اثبات این موارد با شخصی است که ادعا دارد صاحب یک سر تجاری است و دادگاه برای سنجش صحت این ادعا باید هر یک از این ویژگی‌ها را با عرف موجود و قواعد حقوقی مربوطه انطباق دهد. در صورتی که پس از انجام اقدامات لازم و قانونی، در وجود هر یک از این ویژگی‌ها برای دادگاه تردیدی وجود داشت اصل برائت اقتضا دارد که آن داده‌پیام، سر تجاری قلمداد نشود و در این صورت چنین نتیجه‌ای مانع از آن نخواهد بود که دادگاه متهم را با عنوان مجرمانه مرتبط دیگری نظیر جرم افشای اسرار موضوع ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ به صورت مطلق محکوم نماید.

افزون بر این، چنین به نظر می‌رسد که مفهوم ارزش اقتصادی داشتن یک سر در قانون تجارت الکترونیکی نه به معنای داد و ستد که به معنای مالیت داشتن باشد. از این رو، برای اینکه هم بار اثبات این ادعا هموار شود و هم از داده‌هایی این‌چنین حمایت قانونی شود، دادگاه باید در ارجاع امر به کارشناس، معنای مالیت داشتن را از ارزش اقتصادی منظور نماید و از او بخواهد در این باره اظهار نظر کند یا از مدعی بخواهد که به دلایل بیرونی مانند شهادت یا تأییدیه‌های کتبی، ارزش مالی این قبیل رازها را اثبات نماید.

فهرست منابع

الف. کتاب‌ها

۱. کاتوزیان، ناصر، الزام‌های خارج از قرارداد: ضمان قهری، مسئولیت مدنی غصب و استیفاء، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم، تهران، ۱۳۸۲.
۲. کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی: اموال و مالکیت، انتشارات میزان، چاپ چهل و یکم، تهران، ۱۳۹۳.

ب. مقاله‌ها

۳. السان، مصطفی، «جرائم علیه اسرار تجاری»، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۳۸، شماره ۴، ۱۳۸۷.
۴. السان، مصطفی، «حقوق اسرار تجاری در عصر فناوری اطلاعات»، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۵۱-۵۰، ۱۳۸۴.
۵. رهبری، ابراهیم، «تحلیل کارکرد و کارآمدی قراردادهای رازداری در گستره مالکیت‌های فکری»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، شماره ۷۳، ۱۳۹۵.
۶. رهبری، ابراهیم، «نقش قراردادهای محدودکننده در حمایت از اسرار تجاری؛ مطالعه در حقوق آمریکا، انگلستان، فرانسه و ایران»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، شماره ۵۰، ۱۳۸۸.
۷. زرکلام، ستار، «حمایت از نرم‌افزارها و برنامه‌های رایانه‌ای با توسل به نظام اسرار تجاری»، دوفصلنامه حقوق تطبیقی، دوره ۲، شماره ۱، ۱۳۹۴.
۸. عباسی، روناک و جمال بیگی، «حمایت کیفی از اسرار تجاری در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی»، فصلنامه حقوق ملل، سال ششم، شماره ۲۴، ۱۳۹۵.
۹. عزیزی، عسرت، «راهکارهای حمایت از اسرار تجاری»، نشریه کانون وکلای دادگستری، شماره ۳۱-۳۲، ۱۳۹۲.

ج. سایت‌ها

10. www.ara.jri.ac.ir
11. www.dotic.ir
12. www.congress.gov

Legal Reflection to The Illegal Obtaining of Trade Secret; Critique and Examination of the Judgment No. 9109970223801715 Issued on 10/03/2013 by Court of Appeal of Tehran No. 38

Hassan Mohseni*
Fatemeh Safari**

Received: 19/09/2020

Accepted: 27/10/2020

Abstract

Electronic trade secrets are data messages that have independently the economic value but are not available to the public, and a reasonable effort should be made to protect and safeguard them. In the absence of any of these features, the relevant message data will lose its commercial head feature and will not enjoy the legal protections that exist for such message data. Proof of the existence of these conditions in the case of any message data is on the burden of the owner who claims that his business has been misused, thus resulting in criminal or legal liability for the defendant. The Electronic Commerce Law adopted in 2003 defines trade secrets and then a number of crimes committed against these secrets, and determines its punishment. In this research, the concept and application of this trade secret has been examined, which has been criticized from aspects such as the concept of economic value and the role of having a secret in criminal protection. according to nature of rights and liberty of press.

Key words : Secrets, Trade Secrets, Data Message, Electronic Commerce Law.

---

* Associate Professor at Law and Political Science Faculty of Tehran University.
hmohseny@ut.ac.ir

** MA in Criminal Law and Criminology of Tehran University.
fateme.safari@ut.ac.ir